

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

ક્રિમિનલ મિસલેનિયસ અપીલ નંબર ૯૪૬૧/૨૦૧૪

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ સી.એલ. સોની

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	
૨	પત્રકાર રીફર કરવામાં આવે કે નહીં?	
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની વાજબી નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે	

	કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	
--	---	--

=====

દાનજીભાઈ ભીખાભાઈ વર્મોરા અને પ
વિરુદ્ધ
ગુજરાત રાજ્ય અને ૧

=====

ઉપસ્થિતિ:

શ્રી રામનંદન સિંહ, વકીલ – અરજદારો તરફે

શ્રી પી. જે. કાનાબાર, વકીલ – સામાવાળા નંબર ૨ તરફે

સુશ્રી મોક્ષા ઠાકર, એ.પી.પી. – સામાવાળા નંબર ૧ તરફે

=====

કોરમ: માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ સી. એલ. સોની

તારીખ: ૨૦/૧૨/૨૦૧૬

મૌખિક ચુકાદો

[૧] હાલની અરજી ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૭૩ ("કોડ") ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાં કલમ ૩૦૬ અને ૧૧૪ હેઠળના ગુના માટે નવપુરા પોલીસ સ્ટેશન, વડોદરા ખાતે ૧૩/૦૬/૨૦૧૪ પર સીઆર નંબર 1-૬૪/૨૦૧૪ તરીકે નોંધાયેલ પરિશિષ્ટ-એ ખાતે પ્રથમ માહિતી અહેવાલ (એફઆઈઆર) રદ કરવા માટે આ અદાલતની અંતર્ગત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. ભારતીય દંડ સંહિતા ("દંડ સંહિતા").

[૨] એફ. આઈ. આર. માં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે સતીષ નામના માહિતી આપનારના પુત્રએ અરજદારો દ્વારા આપવામાં આવેલી માનસિક કૂરતાથી કંટાળીને આત્મહત્યા કરી હતી. એફ. આઈ. આર. માં જણાવ્યા મુજબ,

માહિતી આપનારનો પુત્ર ૨૧/૦૪/૨૦૧૪ પર મૃત્યુ પામ્યો હતો અને ૨૦/૦૪/૨૦૧૪ તારીખની સુસાઈડ નોટમાંથી, જે તેણે સભાન મનની સ્થિતિમાં લખી હોવાનું કહેવાય છે, તે જાણવા મળ્યું હતું કે અરજદારો તે વ્યક્તિઓમાં સામેલ હતા, જેઓ તેને માનસિક કૂરતા આપવા માટે જવાબદાર હતા. એફ. આઈ. આર. માં જણાવ્યા મુજબ, મૃતક સતીશે એલ. એલ. બી. સુધી અભ્યાસ કર્યો હતો અને તે અપમાન સહન કરી શક્યો ન હતો અને તેની સાથે થયેલી માનસિક કૂરતાને કારણે તેણે આત્મહત્યા કરી લીધી હતી.

[૩] અરજદારો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી રામનંદન સિંહે રજૂઆત કરી હતી કે એફ. આઈ. આર. માં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ અને ૧૧૪ હેઠળ ગુનો ગણાશે નહીં. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે મૃતક સતીશની આત્મહત્યા અરજદારોના કોઈ સીધા કૃત્ય અથવા ઉશ્કેરણીને કારણે નથી. શ્રી સિંહે રજૂઆત કરી હતી કે એફ. આઈ. આર. અથવા સુસાઈડ નોટમાં સમયગાળાની વિગતો સાથે કોઈ ચોક્કસ ઉદાહરણો આપવામાં આવ્યા નથી, જેના કારણે મૃતક સતીશે આત્મહત્યા કરવા માટે આત્યંતિક પગલું ભરવું જરૂરી હતું. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે હકીકતમાં સુસાઈડ નોટ ખાલી વાંચીને, તે સ્પષ્ટ દેખાય છે કે સુસાઈડ નોટ ઊભી કરવામાં આવી છે અને બનાવટી છે અને તે માનવું શક્ય નથી કે મૃતક સતીશે ક્યારેય સુસાઈડ નોટ લખી હતી. શ્રી સિંહે રજૂઆત કરી હતી કે માહિતી આપનાર પોલીસ અધિકારી છે અને જો ખરેખર,

આત્મહત્યાનું આત્યંતિક પગલું ભરતા પહેલા તેના પુત્ર દ્વારા લખેલી સુસાઈડ નોટ હોય, તો તે એફ. આઈ. આર. દાખલ કરવામાં લાંબો સમય લેશે નહીં. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે સતીશનાં મૃત્યુ પર પરિવારના સભ્યોએ કોઈ સતામણીની ફરિયાદ કરી ન હતી પરંતુ જણાવ્યું હતું કે મૃતક છેલ્લા ત્રણ વર્ષથી માનસિક બીમારીથી પીડાતો હતો.શ્રી સિંહે સુસાઈડ નોટમાં ઓવરરાઈટિંગ તરફ ધ્યાન દોરવા માટે સુસાઈડ નોટની નકલ તરફ કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું હતું અને રજૂઆત કરી હતી કે ઓવરરાઈટિંગ સૂચવે છે કે સુસાઈડ નોટ કોઈ બીજાનું કામ હતું.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે અન્યથા પણ, દંડ સંહિતાની કલમ ૨૦૬ હેઠળ સુસાઈડ નોટની સામગ્રીમાંથી કોઈ ગુનો ન હોવાનું કહી શકાય, અરજદારો સામે ફોજદારી કાર્યવાહી ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપવી એ અરજદારો માટે સંપૂર્ણ સતામણી સિવાય બીજું કંઈ નહીં હોય.આથી તેમણે કોર્ટને એફ. આઈ. આર. ૨૯ કરવા માટે સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા વિનંતી કરી હતી. શ્રી રામનંદન સિંહે તેમની દલીલોના સમર્થનમાં કેટલાક ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે.

[૪] સામાવાળા નંબર ૨-બાતમીદાર વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી પી. જે. કનાબરે રજૂઆત કરી હતી કે એફ. આઈ. આર. માં આપેલા આક્ષેપો એ એફ. આઈ. આર. માં આપેલા આરોપની રચના કરે છે તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે મૃતકની સુસાઈડ નોટ સાથે એફ. આઈ. આર. વાંચીને, અરજદારો સામે

આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરવાનો સ્પષ્ટ કેસ બનાવવામાં આવે છે.શ્રી કાનાબરે રજૂઆત કરી હતી કે એફ. આઈ. આર. દાખલ કરવામાં થોડો વિલંબ થયો હતો કારણ કે સામાવાળા નંબર ૨ એ અગાઉ સાવરકુંડલા ખાતે સ્થાનિક પોલીસનો સંપર્ક કર્યો હતો અને પછી વડોદરા ખાતેના પોલીસ કમિશનરનો સંપર્ક કર્યો હતો અને કોઈ કાર્યવાહી કરવામાં આવી ન હોવાથી આખરે હાલની એફ. આઈ. આર. નોંધવામાં આવી હતી.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે કોઈ પણ સંજોગોમાં એવું ન કહી શકાય કે કથિત ગુના માટે એફ. આઈ. આર. દાખલ કરવા પર મર્યાદા દ્વારા પ્રતિબંધ છે અને જ્યારે તે મર્યાદા દ્વારા પ્રતિબંધિત નથી, ત્યારે સુનાવણીના સમયે તથ્યાત્મક વિલંબના પાસાને ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે.શ્રી કાનાબરે અદાલતને સામાવાળા નંબર ૨ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા સોગંદનામા- ઈન-રિપ્લાય તરફ લઈ ગયા હતા, જેમાં નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો હતો કે સામાવાળા નંબર ૨એ ૧૪/૦૫/૨૦૧૪ પર સુસાઈડ નોટની નકલ સાથે સાવરકુંડલા પોલીસનો સંપર્ક કરવાનો પ્રથમ પ્રયાસ કર્યો હતો.તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે એફ. આઈ. આર. માં આરોપમાં તથ્યાત્મક પાસાઓ સામેલ છે, જે પુરાવા દ્વારા નક્કી કરવામાં આવે છે અને તેનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવે છે અને તેથી, કોર્ટ શ્રી કાનાબરે તેમની દલીલના સમર્થનમાં કેટલાક ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે તે એફ. આઈ. આર. ને રદ કરવા માટે સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ તેની શક્તિનો ઉપયોગ કરી શકશે નહીં.

[૫] વિદ્વાન એપીપી સુશ્રી ઠક્કર દ્વારા રજૂ કરાયેલ માહિતી મુજબ, પોલીસ દ્વારા સંહિતાની કલમ ૧૭૪ હેઠળ માહિતી આપનારના પુત્રના મૃત્યુની હકીકતને પ્રથમ આકસ્મિક મૃત્યુ (એડી) નંબર ૯/૨૦૧૪ તરીકે નોંધવામાં આવી હતી, જેનો સંદર્ભ એફ. આઈ. આર. માં આપવામાં આવ્યો છે. આવા એડી અહેવાલના સંબંધમાં પરિવારના સભ્યોના નિવેદનો ૨૧/૦૪/૨૦૧૪ પર નોંધવામાં આવ્યા હતા. મૃતકની માતા, માહિતી આપનાર પોતે-મૃતકના પિતા, મૃતકની બહેનો, મૃતકનો સાળો (માહિતી આપનારનો જમાઈ) (જે વકીલ હોવાનું કહેવાય છે) અને અન્ય સંબંધીઓ, બધાએ જણાવ્યું છે કે મૃતક સતીશ છેલ્લા બે વર્ષથી માનસિક રીતે અસ્થિર હતો અને અજ્ઞાત કારણોસર, તેણે ઔષધીય પદાર્થો લીધા હતા અને સારવાર દરમિયાન તેનું મૃત્યુ થયું હતું અને તેમને તેના મૃત્યુ અંગે કોઈ શંકા નહોતી.

[પ.૧] કથિત રીતે સુસાઈડ નોટ મળી આવ્યા બાદ ૧૩/૦૬/૨૦૧૪ પર હાલની એફ. આઈ. આર. નોંધવામાં આવી હતી. કોર્ટના પોલીસ દસ્તાવેજો પરથી જાણવા મળે છે કે તે માહિતી આપનાર દ્વારા ૧૨/૦૬/૨૦૧૪ પર દોરેલા પંચનામા હેઠળ પોલીસને રજૂ કરવામાં આવી હતી. પંચનામામાં નોંધ્યા મુજબ, માહિતી આપનાર વ્યક્તિએ જણાવ્યું હતું કે તેના જમાઈ ધર્મેશભાઈ અને પરિવારના અન્ય સભ્યોને કેટલીક થેલીઓ તપાસતી વખતે સુસાઈડ નોટ મળી હતી અને તેને ૧૯/૦૫/૨૦૧૪ પર તેને સોંપી હતી. એ. પી. પી. દ્વારા કોર્ટને

જાણ કરવામાં આવે છે કે સુસાઈડ નોટ લેમિનેટ કર્યા પછી પોલીસ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી હતી.આ તબક્કે, એ નોંધવું જરૂરી છે કે માહિતી આપનારએ તેના સોગંદનામા-ઈન-રિપ્લાય સાથે ૧૪/૦૫/૨૦૧૪ પર પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, સાવરકુંડલા પોલીસ સ્ટેશનને સંબોધીને પત્ર જોડ્યો છે, જેમાં અરજદારો દ્વારા અને તેમના પત્ની તેના પરિવારના સભ્યોને ધમકી આપવાની ફરિયાદ કરવામાં આવી છે અને શ્રી કાનાબરની દલીલ મુજબ, માહિતી આપનારએ ઉપરોક્ત પત્ર સાથે સુસાઈડ નોટની નકલ જોડી છે.ઉપર જણાવ્યા મુજબ, પ્રથમ વખત સુસાઈડ નોટ ૧૯/૦૫/૨૦૧૪ પર માહિતી આપનારના હાથમાં આવી હતી અને આવી હકીકત માહિતી આપનાર દ્વારા વડોદરા શહેરના પોલીસ કમિશનરને સંબોધીને તેની તારીખ ૨૨/૦૫/૨૦૧૪ ની અરજીમાં જણાવવામાં આવી હોવાનું જાણવા મળે છે અને પોલીસ કમિશનરને દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ અને ૧૧૪ હેઠળ ગુના માટે એક્ઝાઈમ્બારના સંબંધમાં યોગ્ય કાર્યવાહી કરવા વિનંતી કરી છે.જ્યારે એપીપી સુશ્રી મોકસા ઠક્કરને પૂછવામાં આવ્યું કે શું સુસાઈડ નોટ એક્ઝેસએલ માટે મોકલવામાં આવી હતી કે નહીં, ત્યારે તેમણે ધ્યાન દોર્યું કે સુસાઈડ નોટ એક્ઝેસએલ માટે બાતમીદાર દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલા દસ્તાવેજો સાથે અને પોલીસ દ્વારા ૨૪/૦૭/૨૦૧૪ પર યુનિવર્સિટીમાંથી એકત્રિત કરવામાં આવેલા મૃતકના કુદરતી હસ્તલેખન ધરાવતી ઉત્તરવહીઓ સાથે મોકલવામાં આવી હતી.એવું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું છે કે માહિતી આપનાર દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલા દસ્તાવેજોમાં ૨૦/૦૧/૨૦૧૫ હસ્તલેખનની

તારીખના અહેવાલ અનુસાર સુસાઈડ નોટમાં હસ્તલેખન સાથે મેળ ખાય છે, જો કે, સુસાઈડ નોટમાં હસ્તલેખન તેની ઉત્તરવહીઓમાં મૃતકની હસ્તલેખન સાથે મેળ ખાતું નથી.

[૬] આ એફ. આઈ. આર. કથિત સુસાઈડ નોટની શોધ પર આધારિત છે.તેથી, તે યોગ્ય રહેશે, જો આ તબક્કે, સુસાઈડ નોટની સામગ્રીને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે, તો તે શોધવા માટે કે શું અરજદારો સામે દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૬ અને ૧૧૪ હેઠળ ગુનો કરવામાં આવ્યો છે કે કેમ.સુસાઈડ નોટ પોલીસ કમિશનર સતીશ શર્માને સંબોધી છે.

સુસાઈડ નોટની સંબંધિત સામગ્રી નીચે મુજબ છે:

“હું રામભાઈ વાઘેલાનો પુત્ર સતીષ તમને જાણ કરું છું કે હું પડોશીની માનસિક ક્ષૂરતાને કારણે આત્મહત્યા કરી રહ્યો છું અને તેઓ હાલમાં જિલ્લાના તાલુકા સાવરકુંડલા ખાતે રહે છે:અમરેલી.તેમના નામ દાંજી વરમોરા (અરજદાર નંબર ૧), તેમની પત્ની મિની @મુલિ (અરજદાર નંબર ૩) અને મારા મામા દેસાભાઈ દફદા (અરજદાર નંબર ૫) અને તેમની પત્ની જિયામામી (અરજદાર નંબર ૬) છે, જેમની માનસિક ક્ષૂરતાને કારણે મારો પરિવાર માનસિક સતામણી ભોગવે છે.મને ઘણી

માનસિક સતામણી આપવામાં આવે છે અને મારા પર કાળા જાદુનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, કારણ કે દાંજી વરમોરાને એએસઆઈ તરફથી પીએસઆઈ તરીકે બઢતી મળી શકી નથી. મારી આત્મહત્યા માટે જવાબદાર વ્યક્તિઓ ખાસ કરીને આસપાસના વિસ્તારોના પડોશીઓ છે, પ્રકાશ દફદા અને નીરજ વરમોરા મુખ્ય છે.”

સુસાઈડ નોટમાં બાકીની સામગ્રી એ નક્કી કરવાના હેતુથી સુસંગત નથી કે મૃતક દ્વારા આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરવાનો ગુનો કરવામાં આવ્યો છે કે નહીં.

[૭] સુસાઈડ નોટ મુજબ, મૃતકે આત્મહત્યા કરવા પાછળનું કારણ સાવરકુંડલાના અરજદારો સહિત પડોશીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલી માનસિક ક્ષૂરતા હોવાનું જણાવાયું છે અને તેને માનસિક ક્ષૂરતા આપવાનું કારણ એ જણાવાયું છે કે અરજદાર નં. ૧ ને એ.એસ.આઈ. થી પી.એસ.આઈ. માં પ્રમોશન મળ્યું ન હતું અને આવી માનસિક ક્ષૂરતા તેમના પર કાળા જાદુનો ઉપયોગ કરીને કરવામાં આવી હતી. એ નોંધવું જરૂરી છે કે એફ.આઈ.આર.માં જણાવ્યા મુજબ, મૃતકે એલ.એલ.બી. સુધીનો અભ્યાસ કર્યો હતો અને વડોદરામાં તેના પિતા – માહિતી આપનાર સાથે રહેતો હતો. મૃતકને માનસિક હેરાનગતિ આપવા અને

મૃતક પર કાળા જાદુનો ઉપયોગ કરવા અંગે કોઈ ચોક્કસ કિસ્સાઓ કે વિગતો જણાવવામાં આવી નથી.

[૮] દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૩ મુજબ, જે વ્યક્તિ આત્મહત્યાને પ્રોત્સાહન આપે છે, તેને દસ વર્ષ સુધીની કેદની સજા થઈ શકે છે. જેને ઉશ્કેરણી કહી શકાય તે દંડ સંહિતાની કલમ ૧૦૭ હેઠળ પ્રદાન કરવામાં આવે છે.

[૯] સુસાઈડ નોટની સામગ્રીમાંથી, અરજદારોએ આત્મહત્યા કરવા માટે કોઈ કૃત્ય કરીને મૃતકને ઉશ્કેર્યા અથવા ઇરાદાપૂર્વક મદદ કરી હોવાનું કહી શકાતું નથી. નોંધાયેલા મૃતકના પરિવારના સભ્યોના નિવેદનો અનુસાર, પ્રથમ તબક્કે, મૃતકના મૃત્યુની તારીખે, મૃતક છેલ્લા બે વર્ષથી માનસિક રીતે સ્થિર નહોતો અને પરિવારના કોઈ પણ સભ્યએ આરોપ લગાવ્યો નથી કે અરજદારો મૃતકના અસ્થિર મન માટે જવાબદાર હતા. જો આવી અસ્થિર મનની વ્યક્તિ આત્મહત્યા કરવા માટે પગલું ભરે છે અને જો અરજદારો દ્વારા ઉશ્કેરણીની કોઈ ઘટના અથવા અરજદારો દ્વારા મૃતકને આત્મહત્યા કરવા માટે કોઈ ઇરાદાપૂર્વકની સહાય નજીકમાં થઈ નથી, તો આત્મહત્યા નોંધમાં અસ્પષ્ટ અને સામાન્ય સામગ્રી અરજદારો સહિત પડોશીઓ દ્વારા માનસિક ફૂરતા અને કોઈ વધુ વિગતો વિના કાળું જાદુ લગાવવાનો સંદર્ભ દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૫ હેઠળ ઉશ્કેરણીના ગુનાના ઘટકોને સંતોષશે નહીં. તેવી જ રીતે, સુસાઈડ નોટની સામગ્રી પર, દંડ

સંહિતાની કલમ ૧૧૪ હેઠળ કોઈ ગુનો બનાવવામાં આવશે નહીં.એફ. આઈ. આર. અથવા સુસાઈડ નોટમાં ક્યાંય એવો આરોપ નથી કે અરજદારોએ મૃતકની હાજરીમાં તેમના કૃત્ય દ્વારા તેને આત્મહત્યા કરવામાં મદદ કરી હતી.તેથી, તે સ્પષ્ટ રીતે દેખાય છે કે ન તો એફ. આઈ. આર. માં આરોપો કે ન તો સુસાઈડ નોટની સામગ્રી દંડ સંહિતાની કલમ ૧૧૪ ના ઘટકોને સંતોષશે.

[૧૦] અમિત કપૂર વિરુદ્ધ રમેશ ચંદરના કેસમાં અને (૨૦૧૨) ૯ એસ. સી. સી. ૪૬૦માં નોંધાયેલા અન્ય એક કેસમાં, જેના પર વિદ્વાન વકીલ શ્રી કાનાબર દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ફક્ત સંખ્યા ૧૫ અને ૨૭માં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે અને અવલોકન કર્યું છે:

૧૫. ભજનલાલના કેસમાં (ઉપરોક્ત), કોર્ટે એમ પણ જણાવ્યું હતું કે કોઈ ચોક્કસ, સ્પષ્ટ રીતે વ્યાખ્યાયિત, પૂરતા પ્રમાણમાં દિશા નિર્દેશિત અને લવચીક માર્ગદર્શિકાઓ અથવા કડક ફોર્મ્યુલાઓ નિર્ધારિત કરવી અથવા અસંખ્ય પ્રકારના કેસોની સંપૂર્ણ સૂચિ આપવી શક્ય ન હોવા છતાં , જેમાં એફ. આઈ. આર. ને રદ કરવા માટે સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ શક્તિનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ, એવા સંજોગો છે કે જ્યાં કોર્ટ આવા અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા માટે ન્યાયી હોઈ શકે છે.આ એવા મુદ્દાઓ છે, જેમાં પ્રથમ દૃષ્ટિએ એફ. આઈ. આર. કોઈ ગુનાની રચના કરતી નથી, પોલીસ દ્વારા તપાસને ન્યાયી ઠેરવતા સંજોગ ગુનાનો ખુલાસો કરતી નથી; જ્યાં આરોપો એટલા વાહિયાત અને સ્વાભાવિક રીતે

અસંભવિત હોય છે કે જેના આધારે કોઈ સમજદાર વ્યક્તિ ક્યારેય ન્યાયી નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકતી નથી કે આરોપી સામે કાર્યવાહી કરવા માટે પૂરતો આધાર છે; જ્યાં સંહિતાની કોઈપણ જોગવાઈઓમાં વ્યક્ત કાનૂની પ્રતિબંધ છે; અને જ્યાં ફોજદારી કાર્યવાહીને સ્પષ્ટપણે દુર્ભાવનાપૂર્ણ રીતે રજૂ કરવામાં આવે છે અને/અથવા જ્યાં કાર્યવાહી દુર્ભાવનાપૂર્ણ રીતે આરોપી પર બદલો લેવાના ખોટા હેતુથી શરૂ કરવામાં આવે છે અને ખાનગી અને વ્યક્તિગત ક્ષેત્રને કારણે તેને અવગણવાનો દૃષ્ટિકોણ આ આધારો જણાવવા છતાં, અદાલતે સ્પષ્ટપણે સાવચેતીની નોંધ લીધી હતી કે ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરવાની શક્તિનો ઉપયોગ ખૂબ જ સાવચેતીપૂર્વક અને સાવચેતી સાથે થવો જોઈએ અને તે પણ દુર્લભતમ કિસ્સાઓમાં; અદાલતે એવી ચેતવણી પણ આપી હતી કે અદાલત એફ. આઈ. આર. અથવા ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપોની વિશ્વસનીયતા અથવા વાસ્તવિકતા અથવા અન્યથા તપાસ શરૂ કરવામાં ન્યાયી ઠેરવવામાં આવશે નહીં અને અસાધારણ અથવા અંતર્ગત સત્તાઓ અદાલતને તેની ઈચ્છા અથવા તરંગી અનુસાર કાર્ય કરવા માટે મનસ્વી અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરતી નથી.

૨૭. આ બે જોગવાઈઓ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રના અવકાશની ચર્ચા કર્યા પછી, એટલે કે, સંહિતાની કલમ ૩૯૭ અને કલમ ૪૮૨ અને અધિકારક્ષેત્રના ભેદની દંડ રેખા, હવે આપણા માટે તે સિદ્ધાંતોને સૂચિબદ્ધ કરવું યોગ્ય રહેશે કે જેના સંદર્ભમાં અદાલતોએ આવા અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ. જો કે, આવા સિદ્ધાંતોને ચોકસાઈ સાથે જણાવવું માત્ર મુશ્કેલ જ નથી પરંતુ સ્વાભાવિક રીતે અશક્ય છે. શ્રેષ્ઠ રીતે અને આ અદાલતના વિવિધ

ચુકાદાઓના ઉદ્દેશ્યપૂર્ણ વિશ્લેષણ પર, અમે અધિકારક્ષેત્રના યોગ્ય ઉપયોગ માટે ધ્યાનમાં લેવા માટેના કેટલાક સિદ્ધાંતોને બહાર કાઢવા સક્ષમ છીએ, ખાસ કરીને, કલમ ૩૯૭ અથવા સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને આરોપને રદ કરવાના સંદર્ભમાં અથવા એકસાથે, જેમ કે કેસ હોઈ શકે છે:

૨૭.૧ જોકે સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ અદાલતની સત્તાઓની કોઈ મર્યાદા નથી, પરંતુ જેટલી વધુ સત્તા હશે, આ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવામાં તેટલી જ વધુ કાળજી અને સાવધાની રાખવી પડશે. ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરવાની સત્તા, ખાસ કરીને, સંહિતાની કલમ ૨૨૮ની શરતોમાં ઘડવામાં આવેલા આરોપનો ઉપયોગ ખૂબ જ સાવચેતીપૂર્વક અને સાવચેતી સાથે થવો જોઈએ અને તે પણ દુર્લભતમ કિસ્સાઓમાં.

૨૭.૨ અદાલતે પરીક્ષણ લાગુ કરવું જોઈએ કે શું કેસના રેકૉર્ડમાંથી કરવામાં આવેલા અનિયંત્રિત આક્ષેપો અને તેની સાથે રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજો પ્રથમ દષ્ટિએ ગુનાને સ્થાપિત કરે છે કે નહીં. જો આરોપો એટલા સ્પષ્ટ રીતે વાહિયાત અને સ્વાભાવિક રીતે અસંભવિત હોય કે કોઈ પણ સમજદાર વ્યક્તિ ક્યારેય આવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચી ન શકે અને જ્યાં ફોજદારી ગુનાના મૂળભૂત ઘટકો સંતુષ્ટ ન હોય તો કોર્ટ દખલ કરી શકે છે.

૨૭.૩ ઉચ્ચ અદાલતે અયોગ્ય રીતે દખલ ન કરવી જોઈએ. આરોપની રચના અથવા આરોપને રદ કરવાના તબક્કે કેસ દોષિત ઠેરવવામાં

આવશે કે નહીં તે ધ્યાનમાં લેવા માટે પુરાવાની ઝીણવટભરી તપાસની જરૂર નથી.

૨૭.૪ જ્યાં ન્યાયની પેટન્ટ ગેરરીતિને રોકવા માટે અને આવા કિસ્સાઓમાં પણ ગૌણ અદાલતો દ્વારા કરવામાં આવેલી કેટલીક ગંભીર ભૂલને સુધારવા માટે આવી શક્તિનો ઉપયોગ એકદમ જરૂરી છે, ત્યાં ઉચ્ચ અદાલતે તેની અંતર્ગત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને ફરિયાદી પક્ષને થપ્પડ મારવા માટે થ્રેશોલ્ડ પર દખલ કરવી જોઈએ નહીં.

૨૭.૫ જ્યાં સંહિતાની કોઈપણ જોગવાઈઓ અથવા અમલમાં રહેલા કોઈ ચોક્કસ કાયદામાં લાગુ કરાયેલ સ્પષ્ટ કાનૂની પ્રતિબંધ હોય, તો આવી ફોજદારી કાર્યવાહીની શરૂઆત અથવા સંસ્થા અને ચાલુ રાખવા માટે, આવા પ્રતિબંધનો હેતુ આરોપીને ચોક્કસ રક્ષણ આપવાનો છે.

૨૭.૬ અદાલતની ફરજ છે કે તે વ્યક્તિની સ્વતંત્રતા અને ફરિયાદી અથવા ફરિયાદીના ગુનેગારની તપાસ અને કાર્યવાહી કરવાના અધિકારને સંતુલિત કરે.

૨૭.૭ કોર્ટની પ્રક્રિયાનો ઉપયોગ ત્રાંસા અથવા અંતિમ/ખોટા હેતુ માટે કરવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી.

૨૭.૮ જ્યાં આરોપો કરવામાં આવ્યા હોય અને તેઓ રેકૉર્ડ અને તેની સાથે જોડાયેલા દસ્તાવેજોમાંથી દેખાયા હોય, જે મુખ્યત્વે 'ગુનાહિત તત્વ' વગર 'નાગરિક ભૂલ' ને જન્મ આપે છે અને

ફોજદારી ગુનાના મૂળભૂત ઘટકોને સંતોષતા નથી, તો અદાલત આરોપને રદ કરવામાં ન્યાયી ઠેરવી શકે છે.આવા કિસ્સાઓમાં પણ, કોર્ટ પુરાવાના વિવેચનાત્મક વિશ્લેષણની શરૂઆત કરશે નહીં.

૨૭.૯ અદાલતોએ અવલોકન કરવાની અન્ય એક ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ ચેતવણી એ છે કે તે તથ્યો, પુરાવાઓ અને દસ્તાવેજોની તપાસ કરી શકતી નથી કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે કે શું પૂરતી સામગ્રી છે કે જેના આધારે કેસ દોષિત ઠેરવવામાં આવશે, કોર્ટ મુખ્યત્વે સંપૂર્ણ રીતે લેવામાં આવેલા આરોપો સાથે સંબંધિત છે કે શું તે ગુનો બનશે કે નહીં અને જો એમ હોય તો, શું તે અદાલતી પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ છે જે અન્યાય તરફ દોરી જાય છે.

૨૭.૧૦ તે નિર્દોષ જાહેર કરવાનો કે દોષિત ઠેરવવાનો કેસ છે કે કેમ તે જાણવા માટે ન તો તેની જરૂર છે અને ન તો અદાલતને સંપૂર્ણ તપાસ કરવા અથવા તપાસ એજન્સીઓ દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવેલા પુરાવાઓની પ્રશંસા કરવા માટે કહેવામાં આવે છે.

૨૭.૧૧ જ્યાં આરોપો નાગરિક દાવાને જન્મ આપે છે અને તે પણ અપરાધ સમાન હોય છે, માત્ર કારણ કે નાગરિક દાવો જાળવવા યોગ્ય છે, તેનો અર્થ એ નથી કે ફોજદારી ફરિયાદ જાળવી શકાતી નથી.

૨૭.૧૨ કલમ ૨૨૮ અને/અથવા કલમ ૪૮૨ હેઠળ તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને, અદાલત કોઈ આરોપી દ્વારા કોઈ ગુનો જાહેર કરવામાં આવ્યો ન હતો અથવા તેને નિર્દોષ જાહેર

કરવાની સંભાવના હતી તેવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચવા માટે આપવામાં આવેલી બાહ્ય સામગ્રીને ધ્યાનમાં લઈ શક્તી નથી. અદાલતે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા જોડવામાં આવેલા રેકૉર્ડ અને દસ્તાવેજો પર વિચાર કરવો પડશે.

૨૭.૧૩ આરોપને રદ કરવો એ સતત કાર્યવાહીના નિયમનો અપવાદ છે. જ્યાં ગુનાને વ્યાપક રીતે સંતોષ મળે છે, ત્યાં અદાલતે તે પ્રારંભિક તબક્કે તેને રદ કરવાને બદલે કાર્યવાહી ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપવા માટે વધુ વલણ હોવું જોઈએ. દસ્તાવેજો અથવા રેકૉર્ડ્સની સ્વીકાર્યતા અને વિશ્વસનીયતા નક્કી કરવાના દષ્ટિકોણથી કોર્ટ દ્વારા રેકૉર્ડ્સને માર્શલ કરવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવતી નથી, પરંતુ તે પ્રથમ દષ્ટિએ રચાયેલ અભિપ્રાય છે.

૨૭.૧૪ જ્યાં સંહિતાની કલમ ૧૭૩ (૨) હેઠળની ચાર્જશીટ, મૂળભૂત કાનૂની ખામીઓથી પીડાય છે, ત્યાં કોર્ટ આરોપ ઘડવા માટે તેના અધિકારક્ષેત્રમાં હોઈ શકે છે.

૨૭.૧૫ ઉપરોક્ત કોઈપણ અથવા તમામ સાથે, જ્યાં કોર્ટને લાગે છે કે તે સંહિતાની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ અથવા ન્યાયના હિતની તરફેણ સમાન હશે, અન્યથા તે આરોપને રદ કરી શકે છે. સત્તાનો ઉપયોગ ડેબિટો ન્યાયથી કરવાનો છે, એટલે કે વહીવટ માટે વાસ્તવિક અને નોંધપાત્ર ન્યાય કરવો, જેમાં માત્ર અદાલતો અસ્તિત્વ ધરાવે છે.

[૧૧] અમિત કપૂર વિરુદ્ધ રમેશ ચંદરના કેસમાં અને (૨૦૧૨) ૯ એસ. સી. સી. ૪૬૦માં નોંધાયેલા અન્ય એક કેસમાં, જેના પર વિદ્વાન વકીલ શ્રી કાનાબર દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ફક્ત સંખ્યા ૧૩,૧૪,૧૫,૧૬,૧૭ અને ૧૮માં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે અને અવલોકન કર્યું છે:

૧૩. સંજુ @ સંજય સિંહ સેંગર વિરુદ્ધ મધ્યપ્રદેશ રાજ્યમાં, આરોપી અને મૃતક વચ્ચે ઝઘડો થયો હતો, જે દરમિયાન, આરોપીએ મૃતકને "જાઓ અને મરવા" કહ્યું હતું. જ્યારે ઉપરોક્ત વ્યક્તિએ ખરેખર આત્મહત્યા કરી હતી ત્યારે આરોપી વિરુદ્ધ કલમ ૩૦૬ સાથે વાંચો કલમ ૧૦૭ આઈપીસી હેઠળ ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ કોર્ટે આ મુદ્દાને વિગતવાર રીતે ઉકેલ્યો, એ હકીકતને ધ્યાનમાં લેતા કે આરોપીનું નામ મૃતક દ્વારા પાછળ છોડી ગયેલી સુસાઈડ નોટમાં પણ ખાસ કરીને આપવામાં આવ્યું હતું, અને ઠરાવ્યું કે ફક્ત વ્યક્તિને "જાઓ અને મરવા" કહેવાથી ઉશ્કેરણી થતી નથી અને તે પુરુષાર્થને પણ પ્રતિબિંબિત કરતું નથી, જે ઉશ્કેરણીનો આવશ્યક સહવર્તી ભાગ છે. મૃતક કોઈપણ રીતે ખૂબ જ તકલીફ અને હતાશામાં હતો. રેકૉર્ડ પરના અન્ય પુરાવા દર્શાવે છે કે તે એક હતાશ માણસ હતો જેને દારૂ પીવાની આદત હતી. આમ, ઉપરોક્ત સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતા, આ કોર્ટે આરોપી સામેની કાર્યવાહી રદ કરી, અને કહ્યું કે તેમાં ઉશ્કેરણીના ઘટકો પૂરા થયા નથી.

૧૪. મદન મોહન સિંહ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય કેસમાં, આ અદાલતે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૬/૧૦૭ સાથે સંકળાયેલા સમાન કેસમાં આ પ્રશ્નની ફરીથી તપાસ કરી હતી, જેમાં મૃતકએ સુસાઈડ નોટ છોડી હતી જેમાં જણાવ્યું હતું કે આરોપી તેના મૃત્યુ માટે સંપૂર્ણપણે જવાબદાર હતો. આ કેસમાં મૃતક, માઈક્રોવેવ પ્રોજેક્ટ વિભાગમાં ડ્રાઈવર હતો. આવી ઘટના બની તે પહેલાં જ તેમણે તેમના હૃદયની બાયપાસ સર્જરી કરાવી હતી અને તેમના ડૉક્ટરે તેમને કોઈ પણ તણાવપૂર્ણ ફરજ ન કરવાની સલાહ આપી હતી. આરોપી મૃતકથી ઉપરનો અધિકારી હતો. જ્યારે મૃતક આરોપીના આદેશોનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ ગયો, ત્યારે આરોપી ખૂબ ગુસ્સે થયો અને મૃતકને સસ્પેન્ડ કરવાની ધમકી આપી, તેની વાત ન સાંભળવા બદલ તેને ખૂબ જ કડક ઠપકો આપ્યો. આરોપીએ મૃતકને એમ પણ પૂછ્યું કે તેનું અપમાન કરવામાં આવ્યું હોવા છતાં તેને હજુ પણ જીવવાની ઈચ્છા કેવી રીતે મળી. આ બધા પછી ડ્રાઈવરે આત્મહત્યા કરી લીધી. આ અદાલતને જાણવા મળ્યું કે આવી ઘટના એક વખતની ઘટના હતી. આરોપી સામે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૬/૧૦૭ ની સરખામણીમાં કોઈ પણ આરોપને ઘરે લાવવાના હેતુથી, આ અદાલતે જણાવ્યું હતું કે આરોપીએ મૃતકને કોઈ રીતે ઉશ્કેર્યો હતો, આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેર્યો હતો અથવા આમ કરવાના કાવતરામાં અન્ય કોઈ વ્યક્તિ સાથે સંકળાયો હતો, અથવા આરોપીએ કોઈ પણ રીતે કોઈ પણ કૃત્યમાં મદદ કરી હતી અથવા કથિત આત્મહત્યા કરવા માટે ગેરકાયદેસર ભૂલ કરી હતી તેવા આક્ષેપો હોવા જોઈએ. આ કેસમાં, આ અદાલતે, રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીનું મૂલ્યાંકન કર્યા પછી, જાણવા મળ્યું કે મૃતક માનસિક અસંતુલનથી પીડાતો હતો જે હતાશાનું કારણ બન્યું

હતું. આરોપીનો ઈરાદો ક્યારેય નહોતો કે તેની હેઠળ નોકરી કરતો મૃતક આત્મહત્યા કરે. આ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે જો કોઈ પરિષ્ઠ અધિકારી દ્વારા તેના ગૌણ અધિકારીના કામ અંગેના અવલોકનોને આત્મહત્યા માટે ઉશ્કેરણી તરીકે ઓળખવામાં આવે, તો પરિષ્ઠ અધિકારીઓ માટે પરિષ્ઠ કર્મચારીઓ તરીકે તેમની ફરજો નિભાવવી લગભગ અશક્ય બની જશે.

૧૫. ચિત્રેશ કુમાર ચોપરા વિરુદ્ધ રાજ્ય (દિલ્હીની એન. સી. ટી. સરકાર), એ. આઈ. આર. ૨૦૧૦ એસ. સી. ૧૪૪૬ માં, આ અદાલતે 'ઉશ્કેરણી' શબ્દ સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે ચુકાદો આપ્યો હતો:

“૧૬.....ઉશ્કેરણી એ "કાર્ય" કરવા માટે ઉશ્કેરવું, આગળ ધપાવવું, ઉશ્કેરવું, ઉશ્કેરવું અથવા પ્રોત્સાહિત કરવું છે. "ઉશ્કેરણી" ની જરૂરિયાતને સંતોષવા માટે, જો કે તે જરૂરી નથી કે તે અસર માટે વાસ્તવિક શબ્દોનો ઉપયોગ થવો જોઈએ અથવા જે "ઉશ્કેરણી" ની રચના કરે છે તે આવશ્યકપણે અને ખાસ કરીને પરિણામનું સૂચક હોવું જોઈએ. તેમ છતાં પરિણામ ઉશ્કેરવા માટે વાજબી નિશ્ચિતતા સ્પષ્ટ કરવામાં સક્ષમ હોવી જોઈએ. જ્યાં આરોપીએ તેના કૃત્યો અથવા ભૂલ દ્વારા અથવા સતત વર્તણૂક દ્વારા એવા સંજોગો સર્જ્યા હતા કે મૃતક પાસે આત્મહત્યા કરવા સિવાય બીજો કોઈ વિકલ્પ બચ્યો ન હતો, તે કિસ્સામાં, "ઉશ્કેરણી" નું અનુમાન લગાવવું પડી શકે છે. જે શબ્દ ગુસ્સો અથવા લાગણીમાં ઉચ્ચારવામાં આવે છે, જે ખરેખર પરિણામોની ઈચ્છા વિના ઉચ્ચારવામાં આવે છે, તેને ઉશ્કેરણી ન કહી શકાય.

૧૭. આમ, 'ઉશ્કેરણી' બનાવવા માટે, જે વ્યક્તિ બીજાને ઉશ્કેરે છે તેણે બીજાને "ઉશ્કેરણી" અથવા 'આગળ વધારવા' દ્વારા કોઈ કાર્ય કરવા માટે ઉશ્કેરવું, ઉશ્કેરવું, આગ્રહ કરવો અથવા પ્રોત્સાહિત કરવું પડે છે. "ઉશ્કેરણી" શબ્દનો શબ્દકોશ અર્થ "એવી વસ્તુ છે જે કોઈને ક્રિયા કરવા માટે ઉત્તેજિત કરે છે; કોઈને પ્રતિક્રિયા ન આપે ત્યાં સુધી તેને બળતરા અથવા હેરાન કરતા રહેવા માટે ક્રિયા અથવા પ્રતિક્રિયા માટે ઉશ્કેરે છે."

૧૬. રમેશ કુમાર વિરુદ્ધ છત્તીસગઢ રાજ્યના કેસમાં આ અદાલતે આવી જ પરિસ્થિતિનો સામનો કરતી વખતે અવલોકન કર્યું હતું કે 'ઉશ્કેરણી' ની રચના અનિવાર્યપણે અને ખાસ કરીને પરિણામ સૂચવતી હોવી જોઈએ. પરિણામોને ઉશ્કેરવા માટે વાજબી નિશ્ચિતતા સ્પષ્ટ કરવામાં સક્ષમ હોવી જોઈએ. વધુમાં, સતત વર્તણૂક એવી પરિસ્થિતિ ઊભી કરવાની છે કે મૃતક પાસે આત્મહત્યા કરવા સિવાય બીજો કોઈ વિકલ્પ બચ્યો ન હતો.

૧૭. ઉશ્કેરણી દ્વારા ઉશ્કેરણીનો ગુનો ઉશ્કેરણી કરનાર વ્યક્તિના હેતુ પર આધાર રાખે છે, અને ઉશ્કેરણી કરનાર વ્યક્તિ દ્વારા કરવામાં આવતા કૃત્ય પર નહીં. આઈ. પી. સી. ની કલમ ૧૦૭ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ ઉશ્કેરણી, કાવતરું અથવા ઇરાદાપૂર્વકની સહાય દ્વારા ઉશ્કેરણી થઈ શકે છે. જો કે, કોઈ પણ હેતુ વિના ગુસ્સો અથવા અવગણનાની સ્થિતિમાં ઉચ્ચારવામાં આવતા શબ્દોને ઉશ્કેરણી તરીકે ગણી શકાય નહીં. (વીડિયો: પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ ઈકબાલ સિંહ, એ. આઈ. આર. ૧૯૯૧ એસ. સી. ૧૫૩૨; સુરેન્દર વિરુદ્ધ હયાના રાજ્ય, (૨૦૦૬) ૧૨ એસ. સી. સી. ૩૭૫; કિશોરી લાલ વિરુદ્ધ મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય, એ. આઈ.

આર. ૨૦૦૭ એસ. સી. ૨૪૫૭; અને સોન્ટી રામ કૃષ્ણ વિરુદ્ધ સોન્ટી શાંતિ શ્રી, એ. આઈ. આર. ૨૦૦૮ એસ. સી. ૮૨૩.)

૧૮. હકીકતમાં, ઉપરોક્ત ચર્ચા પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે કોઈ ચોક્કસ કેસના સંજોગોમાંથી ઉશ્કેરણી મેળવવી પડશે. કોઈ ચોક્કસ કેસમાં એવી ઉશ્કેરણી કરવામાં આવી છે કે જે વ્યક્તિને આત્મહત્યા કરવા માટે મજબૂર કરે છે કે કેમ તે શોધવા માટે કોઈ સ્ટ્રેટ-જેકેટ ફોર્મ્યુલા નિર્ધારિત કરી શકાતી નથી. કોઈ ચોક્કસ કેસમાં, ઉશ્કેરણીના સંદર્ભમાં સીધો પુરાવો ન હોઈ શકે જે આત્મહત્યા સાથે સીધો સંબંધ ધરાવે છે. તેથી, આવા કિસ્સામાં, સંજોગોમાંથી એક તારણ કાઢવું પડશે અને તે નક્કી કરવું પડશે કે શું સંજોગો એવા હતા કે જેણે હકીકતમાં એવી પરિસ્થિતિ ઊભી કરી હતી કે વ્યક્તિ સંપૂર્ણપણે નિરાશ થઈ ગઈ હતી અને આત્મહત્યા કરી હતી. વધુમાં, કાર્યવાહીને રદ કરવાની અરજ સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે, અદાલત નક્કર અભિપ્રાય બનાવી શકતી નથી, તેના બદલે એક કામચલાઉ દૃષ્ટિકોણ કે જે કલમ ૨૨૮ સીઆરપીસી હેઠળ ઉલ્લેખિત ધારણાને ઉજાગર કરશે.

[૧૨] રાજીવ થાપર અને અન્યો વિરુદ્ધ મદનલાલ કપૂરના કેસમાં, (૨૦૧૩)

૩ એસ. સી. સી. ૩૩૦ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જેના પર વિદ્વાન વકીલ શ્રી કાનાબર દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ફક્ત નંબર ૨૫ થી ૨૮ અને ૨૯ માં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે અને અવલોકન કર્યું છે:

૨૫. સી. આર. પી. સી. ની કલમ ૪૮૨ ની કલમ ૪૮૨ અહીં નીચે કાઢવામાં આવી રહી છે:—

“૪૮૨. ઉચ્ચ ન્યાયાલયની સહજ શક્તિની સુરક્ષા—આ સંહિતામાંની કોઈ પણ બાબત, આ સંહિતાના કોઈ પણ આદેશને અમલમાં મૂકવા માટે અથવા કોઈ પણ અદાલતી પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા માટે અથવા અન્યથા ન્યાયના હેતુઓને સુરક્ષિત કરવા માટે જરૂરી હોય તેવા આદેશો આપવા માટે ઉચ્ચ ન્યાયાલયની સહજ શક્તિઓને મર્યાદિત અથવા અસર કરતી હોવાનું માનવામાં આવશે નહીં.”

સી. આર. પી. સી. ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ હાઈકોર્ટમાં નિહિત વિવેકબુદ્ધિ અદાલતની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા અને/અથવા ન્યાયના હેતુઓને સુરક્ષિત કરવા માટે સુઓ-મોટો ઉપયોગ કરી શકાય છે.

૨૬. આ અદાલતને ઓરિસ્સા રાજ્ય વિરુદ્ધ દેબેન્દ્ર નાથ પાધી (ઉપરોક્ત) માં આ મામલાની તપાસ કરવાનો પ્રસંગ મળ્યો હતો (આકસ્મિક રીતે સામાવાળા-ફરિયાદીના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ઉપરોક્ત ચુકાદા પર ભારે આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો), જેમાં તે આ રીતે નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો:(એસસીસી પાનું ૫૮૧, ફરો ૨૯)

“૨૯. ઉત્કૃષ્ટ ગુણવત્તાની નિર્દોષ સામગ્રી રજૂ કરવાની સ્થિતિમાં હોવા છતાં આરોપીઓએ સુનાવણીનો સામનો કરવો પડે તેવી દલીલ અંગે, સંહિતાની કલમ ૪૮૨ અને ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ ઉચ્ચ અદાલતની સત્તાઓની પહોળાઈ

અમર્યાદિત છે, જે હેઠળ ન્યાયના હિતમાં ઉચ્ચ અદાલત કોઈપણ અદાલતની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા માટે અથવા અન્યથા ભજનલાલના કેસમાં નિર્ધારિત પરિમાણોમાં ન્યાયના હેતુઓને સુરક્ષિત કરવા માટે જરૂરી હોય તેવા આદેશો આપી શકે છે.(ભાર આપણો છે) "

૨૭. તાજેતરમાં, આ કોર્ટને ફરીથી રુકિમણી નાર્વેકર વિરુદ્ધ વિજયા સતારકેકર અને અન્ય, (૨૦૦૮) ૧૪ એસસીસી ૧ માં સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૮૨ ની મર્યાદા અને અવકાશની તપાસ કરવાનો પ્રસંગ મળ્યો, જેમાં મુખ્ય આદેશમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૮૨ અને ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૬ હેઠળ હાઈકોર્ટની સત્તાઓની પહોળાઈ અમર્યાદિત હતી. તાત્કાલિક ચુકાદામાં, આ કોર્ટે ઠરાવ્યું હતું કે હાઈકોર્ટ કોઈપણ કોર્ટની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને રોકવા માટે અથવા અન્યથા ન્યાયના લક્ષ્યોને સુરક્ષિત કરવા માટે જરૂરી હોય તેવા આદેશો આપી શકે છે. આ જ કેસમાં પસાર કરાયેલા એક અલગ આદેશમાં, વધુમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ, હાઈકોર્ટ આરોપી વતી રજૂ કરી શકાય તેવી સામગ્રી પર પણ વિચાર કરવા માટે સ્વતંત્ર છે, જેથી નક્કી કરી શકાય કે ઘડવામાં આવેલ આરોપ જાળવી શકાય કે નહીં. આ કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, હાઈકોર્ટે સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ તેના અંતર્ગત અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવો જોઈતો હતો કે કેમ તેની તપાસ કરતી વખતે ઉપરોક્ત પરિમાણો ધ્યાનમાં રાખવા જોઈએ.

૨૮. ઉચ્ચ અદાલતે, સીઆરપીસીની કલમ ૪૮૨ હેઠળ તેના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરીને, ન્યાયી અને યોગ્ય પસંદગી કરવી જોઈએ. ફરિયાદી પક્ષ/ફરિયાદી દ્વારા આરોપી સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપોની સત્યતા અથવા અન્યથા મૂલ્યાંકન કરવાનો આ તબક્કો નથી. તેવી જ રીતે, આરોપી વતી ઉઠાવવામાં આવેલ બચાવ કેટલો ભારે છે તે નક્કી કરવા માટે તે એક મંચ નથી. જો આરોપી કોઈ શંકા અથવા શંકા દર્શાવવામાં સફળ થાય તો પણ, ફરિયાદી પક્ષ/ફરિયાદી દ્વારા લગાવવામાં આવેલા આરોપોમાં, ટ્રાયલ પહેલાં આરોપીને મુક્ત કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં. આવું એટલા માટે છે કારણ કે તે ફરિયાદી પક્ષ અથવા ફરિયાદીને તેને સાબિત કરવા માટે પુરાવા રજૂ કરવાની મંજૂરી આપ્યા વિના, ફરિયાદી પક્ષ/ફરિયાદી દ્વારા લગાવવામાં આવેલા આરોપોને અંતિમ સ્વરૂપ આપશે. જો કે, વિપરીત સાચું નથી, કારણ કે જો સુનાવણી હાથ ધરવામાં આવે તો પણ, આરોપી કોઈ પણ ભરપાઈ ન કરી શકાય તેવા પરિણામોને આધિન નથી. કાયદા અનુસાર પુરાવા રજૂ કરીને પોતાનો બચાવ સ્થાપિત કરીને આરોપી હજુ પણ સફળ થવાની સ્થિતિમાં હશે. આ અદાલત દ્વારા કાનૂની સ્થિતિ જાહેર કરતા ચુકાદાઓની અનંત સૂચિ છે, કે જે કેસમાં ફરિયાદી પક્ષ/ફરિયાદીએ લગાવવામાં આવેલા આરોપો (ઓ) ના તમામ ઘટકો બહાર લાવીને આરોપો લગાવ્યા છે, અને અદાલત સમક્ષ સામગ્રી રજૂ કરી છે, પ્રથમ દષ્ટિએ પુરાવા આપતા આરોપોની સત્યતા, સુનાવણી થવી જોઈએ.

૨૯. તાત્કાલિક કેસમાં તપાસ કરવામાં આવતો મુદ્દો સીઆરપીસીની કલમ ૪૮૨ હેઠળ હાઈકોર્ટનો અધિકારક્ષેત્ર છે, જો તે કોઈ આરોપી સામે કાર્યવાહીની શરૂઆતને રદ કરવાનું પસંદ કરે છે, જારી

કરવાની પ્રક્રિયાના તબક્કે, અથવા પ્રતિબદ્ધતાના તબક્કે, અથવા તો આરોપો ઘડવાના તબક્કે પણ.વાસ્તવિક સુનાવણી શરૂ થાય તે પહેલાંના આ તમામ તબક્કાઓ છે.એ જ પરિમાણો કુદરતી રીતે પછીના તબક્કાઓ માટે પણ ઉપલબ્ધ હશે.સી. આર. પી. સી. ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ ઉચ્ચ અદાલતમાં નિહિત સત્તા, અહીં ઉપર ઉદ્દેખિત તબક્કે, દૂરગામી પરિણામો લાવશે, કારણ કે, તે ફરિયાદી/ફરિયાદીને પુરાવા રજૂ કરવાની મંજૂરી આપ્યા વિના ફરિયાદી/ફરિયાદીના કેસને નકારી કાઢશે.આવા સંકલ્પને હંમેશા સાવધાની, કાળજી અને સાવધાની સાથે રજૂ કરવો જોઈએ.સી. આર. પી. સી. ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ તેના અંતર્ગત અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા માટે ઉચ્ચ અદાલતને સંપૂર્ણ સંતોષ થવો જોઈએ, કે આરોપી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી સામગ્રી એવી છે, જે નિષ્કર્ષ તરફ દોરી જશે કે, તેનો/તેમનો બચાવ મજબૂત, વાજબી અને નિર્વિવાદ તથ્યો પર આધારિત છે; રજૂ કરવામાં આવેલી સામગ્રી એવી છે, જે આરોપી સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપોમાં સમાવિષ્ટ દાવાઓને નકારી કાઢે છે અને સ્થાનાંતરિત કરે છે; અને રજૂ કરવામાં આવેલી સામગ્રી એવી છે, જે ફરિયાદી/ફરિયાદી દ્વારા લગાવવામાં આવેલા આરોપોમાં સમાવિષ્ટ આક્ષેપોની સત્યતાને સ્પષ્ટપણે નકારી કાઢે છે અને નકારી કાઢે છે.કોઈ પણ પુરાવા નોંધવાની જરૂર વગર, ફરિયાદી/ફરિયાદી દ્વારા લગાવવામાં આવેલા આરોપોને નકારી કાઢવા, નકારી કાઢવા અને નકારી કાઢવા માટે તે પૂરતું હોવું જોઈએ.આ માટે બચાવ પક્ષ દ્વારા જે સામગ્રી પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો તેને નકારી ન શકાય, અથવા વૈકલ્પિક રીતે, ઉત્કૃષ્ટ અને દોષરહિત ગુણવત્તાની સામગ્રી હોવાને કારણે ન્યાયી રીતે નકારી ન શકાય.આરોપી દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલી સામગ્રી એવી હોવી જોઈએ કે જે વાજબી

વ્યક્તિને આક્ષેપોના વાસ્તવિક આધારને ખોટા તરીકે નકારી કાઢવા અને નિંદા કરવા માટે સમજાવે.આવી સ્થિતિમાં, ઉચ્ચ ન્યાયાલયની ન્યાયિક અંતરાત્મા તેને આવી ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરવા માટે સીઆરપીસીની કલમ ૪૮૨ હેઠળ તેની શક્તિનો ઉપયોગ કરવા માટે સમજાવશે, કારણ કે તે અદાલતની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને અટકાવશે અને ન્યાયના હેતુઓને સુરક્ષિત કરશે.

[૧૩] (૨૦૦૫) ૨ એસ. સી. સી. ૬૫૯માં નોંધાયેલા નેતાઈ દત્તા વિરુદ્ધ પશ્ચિમ બંગાળના રાજ્યના કેસમાં, જેના પર વિદ્વાન વકીલ શ્રી સિંહે આધાર રાખ્યો હતો, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ફકરા નંબર ૫ થી ૭માં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે અને અવલોકન કર્યું છે:

૫. કથિત સુસાઈડ નોટમાં એવો કોઈ દાવો કરવામાં આવ્યો નથી કે વર્તમાન અપીલકર્તાએ તેમને કોઈ ગુકસાન પહોંચાડ્યું હતું અથવા મૃતક પ્રણવ કુમાર નાગને પગાર આપવામાં વિલંબ માટે કોઈપણ રીતે જવાબદાર હતા. એવું લાગે છે કે મૃતક કાર્યસ્થળે કામ કરવાની પરિસ્થિતિઓથી ખૂબ જ અસંતુષ્ટ હતો. પરંતુ, એ પણ નોંધવું જોઈએ કે ૧૯૯૯માં તેમની બદલી પછી મૃતક ક્યારેય ૧૬૦ બી. એલ. સાહા રોડ, કોલકાતા ખાતેની કચેરીમાં જોડાયો ન હતો અને બે વર્ષના સમયગાળા માટે પોતાને ગેરહાજર રાખ્યો હતો અને આત્મહત્યા ૧૬/૨/૨૦૦૧ પર થઈ હતી. એવું ન કહી શકાય કે વર્તમાન અપીલકર્તાએ કોઈ પણ રીતે મૃતકને આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેર્યો હતો અથવા તે પ્રણવ કુમાર નાગની આત્મહત્યા માટે જવાબદાર હતો. આઈ. પી. સી. ની

કલમ ૩૦૭ હેઠળનો ગુનો ત્યારે જ ટકી શકે છે જ્યારે ગુના માટે ઉશ્કેરણી કરવામાં આવે.ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૧૦૭માં "ઉશ્કેરણી" ના પરિમાણો જણાવવામાં આવ્યા છે.કલમ ૧૦૭ કહે છે કે વ્યક્તિ કોઈ વસ્તુ કરવા માટે ઉશ્કેરે છે, જે કોઈ પણ વ્યક્તિને તે વસ્તુ કરવા માટે ઉશ્કેરે છે; અથવા તે વસ્તુ કરવા માટે કોઈ પણ કાવતરામાં એક અથવા વધુ અન્ય વ્યક્તિ અથવા વ્યક્તિઓ સાથે જોડાય છે, જો તે કાવતરાના અનુસરણમાં કોઈ કાર્ય અથવા ગેરકાયદેસર ચૂક થાય છે, અથવા વ્યક્તિએ ઇરાદાપૂર્વક કોઈ કાર્ય અથવા ગેરકાયદેસર ભૂલને મદદ કરી હોવી જોઈએ.કલમ ૧૦૭નું સમજૂતી કહે છે કે કોઈ પણ ભૌતિક હકીકતને જાણીજોઈને ખોટી રીતે રજૂ કરવી અથવા જાણીજોઈને છુપાવવી, જે તે જાહેર કરવા માટે બંધાયેલો છે, તે પણ "ઉશ્કેરણી" ના સ્વરૂપમાં આવી શકે છે.

૬. સુસાઈડ નોટમાં, બે સ્થળોએ અપીલકર્તાના નામનો ઉલ્લેખ કરવા સિવાય, કોઈ પણ કાર્ય અથવા ઘટનાનો કોઈ સંદર્ભ નથી કે જેમાં અપીલકર્તા પર કોઈ ઇરાદાપૂર્વકનું કાર્ય અથવા ચૂક કરવાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હોય અથવા મૃતક પ્રણવ કુમાર નાગને ઇરાદાપૂર્વક મદદ કરી હોય અથવા ઉશ્કેરવામાં આવી હોય.એવો કોઈ કેસ નથી કે અપીલકર્તાએ કોઈ પણ ષડયંત્રમાં કોઈ ભાગ અથવા કોઈ ભૂમિકા ભજવી હોય, જે આખરે મૃતક પ્રણવ કુમાર નાગ દ્વારા આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરવામાં આવ્યું હોય અથવા પરિણામે થયું હોય.

૭. સુસાઈડ નોટ સિવાય, ફરિયાદી દ્વારા એવો કોઈ આરોપ મૂકવામાં આવ્યો નથી કે અપીલકર્તા તેના ભાઈ પ્રણવ કુમાર નાગને કોઈપણ રીતે હેરાન કરી રહ્યો હતો. અપીલકર્તા સામે નોંધાયેલો કેસ કોઈ તથ્યાત્મક આધાર વગરનો છે. કથિત સુસાઈડ નોટની સામગ્રી કોઈપણ રીતે અપીલકર્તા સામેના ગુનાને સ્પષ્ટ કરતી નથી. અપીલકર્તા સામે શરૂ કરાયેલ કાર્યવાહી માત્ર કોઈપણ ફળદાયી પરિણામ વિના અપીલકર્તાને સંપૂર્ણ સતામણીમાં પરિણમશે. અમારા મતે, વિદ્વાન એકલ ન્યાયમૂર્તિ એવું માનીને ગંભીર ભૂલ કરી હતી કે અપીલકર્તા સામેના પ્રથમ માહિતી અહેવાલમાં સંજોય ગુનાના તત્વો જાહેર કરવામાં આવ્યા છે. અહીં અપીલકર્તા સામે આગળ વધવા માટે કોઈ આધાર નહોતો. અમને લાગે છે કે આ એક યોગ્ય કેસ છે જ્યાં ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ અસાધારણ શક્તિનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. અમે અપીલકર્તા સામે શરૂ કરવામાં આવેલી ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરીએ છીએ અને તે મુજબ અપીલને મંજૂરી આપીએ છીએ.

[૧૪] કેરળ રાજ્ય અને અન્યો વિરુદ્ધ એસ. ઉન્નીકૃષ્ણન નાયર અને અન્યોના કિસ્સામાં (૨૦૧૫) ૯ એસ. સી. સી. ૬૩૯ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જેના પર વિદ્વાન વકીલ શ્રી સિંઘ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ફરરા ૯, ૧૧, ૧૨ અને ૧૭ માં નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો છે અને અવલોકન કર્યું છે:

૧૨. પશ્ચિમ બંગાળના અનાલેન્ડ પાલ એલિસ ઝન્ટુ વિરુદ્ધ રાજ્યમાં ઉશ્કેરણીની અભિવ્યક્તિ સાથે વ્યવહાર કરતી અદાલતે અવલોકન કર્યું:(એસસીસી પૃષ્ઠો ૭૧૨-૧૩, ફરો ૧૪)

“૧૪. "ઉશ્કેરણી" અભિવ્યક્તિને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૧૦૭ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવી છે જે આપણે પહેલેથી જ ઉપર કાઢી છે. જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ કોઈ વ્યક્તિને કલમ પ્રથમમાં જણાવ્યા મુજબ તે કામ કરવા અથવા કલમ ૧૦૭ આઈ. પી. સી. ની કલમ બીજી કે ત્રીજીમાં જણાવ્યા મુજબ કંઈપણ કરવા માટે ઉશ્કેરે છે ત્યારે તે વ્યક્તિને આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરે છે. આઈ. પી. સી. ની કલમ ૧૦૮ એવી જોગવાઈ કરે છે કે જો ઉશ્કેરણીજનક કૃત્ય ઉશ્કેરણી અનુસાર અને તેના પરિણામે કરવામાં આવે તો ગુનેગારને મૂળ ગુના માટે આપવામાં આવેલી સજા સાથે સજા કરવામાં આવે છે.સામાવાળા રાજ્યના વિદ્વાન વકીલે, જોકે, અમારી સમક્ષ સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું હતું કે તે એક એવો કેસ હશે જ્યાં કલમ ૧૦૭ આઈ. પી. સી. ની ત્રીજી કલમ જ આકર્ષિત થશે.તેમના જણાવ્યા અનુસાર, આઈપીસીની કલમ ૧૦૭ હેઠળ આત્મહત્યા માટે ઉશ્કેરવાનો કેસ બનાવવામાં આવ્યો છે.

૧૩. જેમ આપણે હકીકતોના વર્ણન અને હાથમાં રહેલા કેસમાં રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવેલી સામગ્રી પરથી શોધી કાઢીએ છીએ તેમ, તે સુસાઈડ નોટ છે જે આરોપોનો આધાર બનાવે છે અને તેની યોગ્ય પ્રશંસા માટે, અમે તેને અહીં અગાઉ પુનઃઉત્પાદિત કર્યું છે.તેના સાદા વાંચન પર, તે માનવું મુશ્કેલ છે કે સામાવાળાઓ દ્વારા કોઈ ઉશ્કેરણી કરવામાં આવી છે.નોંધમાં, એવું કહેવા સિવાય કે સામાવાળાઓએ તેને બધું કરવા માટે દબાણ કર્યું અને તેની સાથે

છેતરપિંડી કરી અને તેને ઊંડી મુશ્કેલીમાં મૂકી દીધો, બીજું કંઈ નથી.ઉત્તરદાતાઓ ક્રમમાં નીચલા હતા અને તે આશ્ચર્યજનક છે કે આવી વસ્તુ થઈ શકે છે.તે સિવાય, આરોપ ખરેખર અસ્પષ્ટ છે.તે કારણ પણ ગૂંચવણમાં મૂકે છે, કારણ કે વિભાગે તેમને તપાસ ટીમના વડા બનાવ્યા હતા અને ઉચ્ચ અદાલતે તેમના પર સંપૂર્ણ વિશ્વાસ મૂક્યો હતો અને તેમને અદાલતમાં જવાની સ્વતંત્રતા આપી હતી, આવી સ્થિતિમાં, છેતરપિંડીની લાગણી અનુભવવાનું અને નીચલા દરજ્જાના અધિકારીઓ દ્વારા મુશ્કેલીમાં મૂકવાનું કોઈ વોરંટ નહોતું.તે ઉપરાંત, તેમણે ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ પર પણ આરોપ મૂક્યો છે કે તેમણે તેમના પર દબાણ કર્યું હતું.તેમણે વકીલ સામે પણ આરોપ લગાવ્યો છે.

૧૭. હાથ પરના કેસની વાત કરીએ તો, જેમ આપણે અગાઉ કહ્યું છે તેમ, સુસાઈડ નોટ ખરેખર સત્તામણીના કોઈ પણ સતત વર્તન વિશે જણાવતી નથી અને, કોઈ પણ સંજોગોમાં, હકીકતો અને સંજોગો એકદમ અલગ છે.આવી સ્થિતિમાં, અમે એવું વિચારીએ છીએ કે ઉચ્ચ અદાલત કાર્યવાહીને રદ કરવામાં ન્યાયી છે, કારણ કે તે કાયદામાં સ્વીકૃત સ્થિતિ છે કે જ્યાં આરોપી સામે કોઈ પ્રથમ દષ્ટિએ કેસ ન બને, તો ઉચ્ચ અદાલત કાયદામાં સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવા અને કાર્યવાહીને રદ કરવા માટે બંધાયેલી છે.[વી. પી. શ્રીવાસ્તવ વર્સિસ ઈન્ડિયન એક્સપ્લોઝિવ્સ લિમિટેડ જુઓ]

[૧૫] આમ, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિરીક્ષણ મુજબ, ઉશ્કેરણીમાં વ્યક્તિને ઉશ્કેરવાની અથવા ઈરાદાપૂર્વક વ્યક્તિને કોઈ વસ્તુ કરવામાં મદદ

કરવાની માનસિક પ્રક્રિયાનો સમાવેશ થાય છે. જ્યારે ઉશ્કેરણીના આક્ષેપો સુસાઈડ નોટ પર આધારિત હોય અને જ્યારે એફ. આઈ. આર. માં માનસિક ફૂરતાને લગતા અન્ય કોઈ કિસ્સાઓ જણાવવામાં ન આવે, ત્યારે કોર્ટે સુસાઈડ નોટની સામગ્રીમાંથી શોધવાનું છે કે શું આરોપી તરફથી કોઈ ઉશ્કેરણી કરવામાં આવી છે કે કેમ જે પીડિતા દ્વારા આત્મહત્યા કરવા તરફ દોરી ગઈ છે. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, સુસાઈડ નોટમાં અરજદારો સહિત પડોશીઓએ માનસિક ફૂરતા દર્શાવી હતી અને કાળા જાદુનો ઉપયોગ કર્યો હતો તે સિવાય, સુસાઈડ નોટમાં અરજદારોના કયા પ્રકારનાં ચોક્કસ કૃત્યોએ પીડિતાને આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેર્યો હતો અથવા મદદ કરી હતી તે જાહેર કરવામાં આવ્યું નથી. આમ, સુસાઈડ નોટમાંના આક્ષેપો અસ્પષ્ટ હોવાનું જણાય છે અને તે પીડિત દ્વારા આત્મહત્યા કરવા માટે ઉશ્કેરવાના અરજદારો સામેના કેસને બહાર લાવવા તરફ દોરી જતું નથી. આમ, સુસાઈડ નોટના સાદા વાંચન પર, જ્યારે એવું લાગે છે કે અરજદારો સામે ઉશ્કેરણીનો ગુનો કરવામાં આવ્યો નથી, ત્યારે એફ. આઈ. આર. ના આધારે અરજદારો સામે કાર્યવાહીની મંજૂરી આપવાથી તેમની કોઈ પણ ફળદાયી પરિણામ વિના તેમની સંપૂર્ણ સતામણી થશે.

[૧૬] વધુમાં, નીચેના સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, કોર્ટને લાગે છે કે ન્યાયના હેતુઓને સુરક્ષિત કરવા માટે સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવો જરૂરી છે.

(i) સુસાઈડ નોટની પુનઃપ્રાપ્તિ માટેના પંચનામાની સામગ્રી અનુસાર, માહિતી આપનાર વ્યક્તિએ જણાવ્યું હતું કે સુસાઈડ નોટ તેના જમાઈ અને અન્ય સંબંધીને ૧૯/૦૫/૨૦૧૪ પર મળી આવી હતી.તે ૨૨/૦૫/૨૦૧૪ પર પોલીસ કમિશનરને અગાઉની અરજીમાં સુસાઈડ નોટ મળી આવવાની કહેવાતી તારીખની પુષ્ટિ કરે છે. જો કે, એક્ઝિડેવિટ-ઇન-રિપ્લાયમાં, માહિતી આપનાર વ્યક્તિએ જણાવ્યું છે કે ૧૪/૦૫/૨૦૧૪ પર, જ્યારે તેણે સાવરકુંડલા પોલીસ સ્ટેશનમાં તેના સંબંધીઓ પર હુમલાની ઘટના વિશે ફરિયાદ કરી હતી, ત્યારે તેણે સુસાઈડ નોટની ફોટોકોપી સાવરકુંડલા પોલીસ સ્ટેશનમાં રજૂ કરી હતી.

(ii) માહિતી આપનાર દ્વારા સરખામણી માટે પૂરી પાડવામાં આવેલી સામગ્રીમાં લખાયેલું હસ્તલેખન સુસાઈડ નોટમાં લખાયેલું હસ્તલેખન સાથે મેળ ખાતું હોવાનું જણાયું છે, જો કે, સુસાઈડ નોટમાં લખાયેલું આ પ્રકારનું હસ્તલેખન મૃતકની ઉત્તરવહીઓમાં લખાયેલું કુદરતી હસ્તલેખન સાથે મેળ ખાતું નથી, જે એફ. એસ. એલ. મુજબ યુનિવર્સિટીના તપાસ અધિકારી દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવ્યું હતું.

(iii) એલ.એલ.બી. સુધી અભ્યાસ કરનાર મૃતકના પરિવારના તમામ સભ્યોના નિવેદનો અનુસાર માનસિક અસંતુલનથી પીડાતો હોવાનું જણાવવામાં આવ્યું હતું, જ્યારે પીડિતાના મૃત્યુની તારીખે આકસ્મિક મૃત્યુની માહિતી નોંધવામાં આવી હતી.તેઓએ એમ પણ જણાવ્યું હતું કે મૃતકની આત્મહત્યાના સંબંધમાં તેમને કોઈ શંકા કે કોઈ શંકા નથી.મૃતકના પરિવારમાંથી કોઈએ જણાવ્યું ન હતું કે મૃતકને કોઈપણ અરજદારો દ્વારા કોઈ માનસિક કૂરતા આપવામાં આવી હતી.

[૧૭] ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, અરજીને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.એફ. આઈ. આર. (પરિશિષ્ટ -એ) નવપુરા પોલીસ સ્ટેશન, વડોદરા સાથે ૧૩/૦૬/૨૦૧૪ પર નોંધાયેલ સીઆર નંબર 1-૬૪/૨૦૧૪ હોવાનું રદ કરવામાં આવે છે.તે મુજબ નિયમને સંપૂર્ણ બનાવવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તિ સી.એલ. સોની)

વિષય : આત્મહત્યા માટે ઉશ્કેરણીના ગુનાના તત્વો પ્રથમદષ્ટિએ પ્રસ્થાપિત ન થતા, ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ એફ.આઈ.આર. રદ કરવા બાબત.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.